

Total No. of Questions :4]

SEAT No. :

P3085

[Total No. of Pages : 4

[4907]-101

M.A. (Semester - I)

SOCIOLOGY (Compulsory Paper)

SC - 01: Classical Sociological Tradition

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following within 500 words. **[20]**

- a) Critically evaluate marx's theory of alienation.
- b) Analyse weber's contribution to the methodology of social sciences.

Q2) Answer any one of the following within 500 words. **[20]**

- a) Examine Durkheim's theory of religion.
- b) Discuss contribution of social and intellectual forces in development of sociological theory.

Q3) Answer any two of the following within 250 words each. **[20]**

- a) Explain limitations of classical theory with reference to race and gender.
- b) Critically evaluate marx's theory of class struggle.
- c) Explain Durkheims views on suicide.
- d) Briefly explain weber's theory of protestant ethics and spirit of capitalism.

P.T.O.

Q4) Write short notes on any four within 100 words each.

[20]

- a) Marx's concept of classless society.
- b) Mechanical solidarity and organic solidarity (Durkheim).
- c) Dysfunctions of bureaucracy.
- d) Limitation of classical theory with reference to colonialism.
- e) Social facts (Durkheim).
- f) Characteristics of capitalism.

Total No. of Questions : 4]

P3085

[4907]-101

M.A. (Semester - I)

SOCIOLOGY (Compulsory Paper)

SC - 01: Classical Sociological Tradition

(2008 Pattern)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]
- अ) मार्क्सच्या परात्मतेच्या सिध्दांताचे टीकात्मक मूल्यमापन करा.
- ब) सामाजिक शास्त्रांच्या अभ्यासपध्दतील वेबरच्या योगदानाचे परीक्षण करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]
- अ) डुरखीमच्या धर्माच्या सिध्दांताचे परीक्षण करा.
- ब) समाजशास्त्रीय सिध्दांताच्या विकासातील सामाजिक आणि बौद्धिक घटकांच्या योगदानाची चर्चा करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दांत उत्तरे लिहा. [20]
- अ) लिंगभाव आणि वंशाच्या संदर्भात अभिजात सिध्दांताच्या मर्यादा स्पष्ट करा.
- ब) मार्क्सच्या वर्गसंघर्षाच्या सिध्दांताचे टीकात्मक मूल्यमापन करा.
- क) डुरखीमचे आत्महत्ते संबंधीचे विचार स्पष्ट करा.
- ड) वेबरचा प्रोटेस्टंट नीतीतत्वे आणि भांडवलशाहीच्या विकासाचा सिध्दान्त थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही चारवर 100 शब्दांत टीपा लिहा.

[20]

- अ) मार्क्सची वर्गविरहीत समाजाची संकल्पना.
- ब) यांत्रिक ऐक्य व जैविक ऐक्य (डुरखीम)
- क) नोकरशाहीची उपकार्ये
- ड) वसाहतवादाच्या संदर्भात अभिजात सिध्दांताच्या मर्यादा.
- इ) सामाजिक तथ्ये (डुरखीम)
- फ) भांडवलशाहीची वैशिष्ट्ये

Total No. of Questions :4]

SEAT No. :

P3086

[Total No. of Pages : 3

[4907]-102

M.A. (Semester - I)

SOCIOLOGY (Compulsory Paper)

SC - 02: Sociology of India

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) Examine the contribution of Neera Desai and Leela Dube to feminist perspective.
- b) Critically evaluate the relation between caste and class in India.

Q2) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) Critically examine the debate on 'household' Vs family'
- b) Explain the dimensions of modernity in India.

Q3) Answer any two of the following questions within 250 words each. **[20]**

- a) Explain the formation of sociology in India.
- b) Discuss the contribution of Dr. Ambedkar to non-Brahmin perspective.
- c) Describe the different phases of village in India.
- d) Elaborate the sources and features of tradition in India.

Q4) Write notes on any four of the following within 100 words each: **[20]**

- a) Contribution of nationalists to study of India.
- b) A.R. Desai's Contribution to dialectical perspective.
- c) Types of kinship.
- d) Problems of Indian urban society.
- e) Features of tribes.
- f) Changes in gender based social stratification.

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P3086

[4907]-102

M.A. (Semester - I)

SOCIOLOGY (Compulsory Paper)

SC - 02: Sociology of India

(2008 Pattern)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एक प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

अ) स्त्रीवादी दृष्टिकोनाला नीरा देसाई आणि लीला दूबे यांनी दिलेल्या योगदानाचे परीक्षण करा.

ब) भारतातील जात आणि वर्ग यांच्यातील संबंधाचे टीकात्मक मूल्यमापन करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एक प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

अ) 'घरदार आणि कुटुंब' यांच्यातील विवादाचे टीकात्मक परीक्षण करा.

ब) भारतातील आधुनिकतेचे पैलू स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा. [20]

अ) भारतातील समाजशास्त्राची जडण घडण स्पष्ट करा.

ब) ब्राह्मणेतर दृष्टिकोनाला डॉ. आंबेडकर यांनी दिलेल्या योगदानाची चर्चा करा.

क) भारतातील खेड्यांच्या विविध अवस्था विशद करा.

ड) भारतातील परंपराची उगम साधने आणि वैशिष्ट्ये विशद करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही चार टीपा प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा.

[20]

- अ) भारताच्या अभ्यासा मध्ये राष्ट्रवादयांचे योगदान
- ब) द्वंद्वत्मक दृष्टिकोनाला ए. आर. देसाई यांनी दिलेल्या योगदान
- क) नातेसंबंधाचे प्रकार
- ड) भारतीय नागरी समाजाच्या समस्या
- इ) जमातीचे वैशिष्ट्ये
- फ) लिंगभावात्मक सामाजिक स्तरीकरण मधील बदल

Total No. of Questions :4]

SEAT No. :

P3087

[Total No. of Pages : 4

[4907]-103

M.A. (Semester - I)

SOCIOLOGY

SO - 01: Agrarian Society in India
(2008 Pattern) (Optional Paper)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following question within 500 words. **[20]**

- a) Analyze panchayat Raj as decentralization of power.
- b) Explain in detail the basic features of Agrarian society.

Q2) Answer any one of the following question within 500 words. **[20]**

- a) Describe the objectives of community Development Programmes and evaluate the community Development programmes.
- b) Examine the impact of Globalization on Indian Agriculture.

Q3) Answer any two of the following questions within 250 words each. **[20]**

- a) Write about Telangana and Teebhaga Agrarian movements.
- b) Explain in detail feudalism and Indian Agriculture.
- c) Explain the features of Tribal society.
- d) Explain the nature and out come of Green Revolution.

P.T.O.

Q4) Write notes on any four of the following within 100 words each: **[20]**

- a) Problems of Farmers in Maharashtra.
- b) Peasant movement in the 1980s.
- c) Employment Guarantee scheme.
- d) Naxalbari movement.
- e) Asiatic mode of production.
- f) The consequences of colonial land settlement on peasants.

Total No. of Questions : 4]

P3087

[4907]-103

M.A. (Semester - I)

SOCIOLOGY

SO - 01: Agrarian Society in India

(2008 Pattern) (Optional Paper)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक संबंधित प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांपर्यंत लिहा. [20]
- अ) सत्तेच्या विकेंद्रीकरणाच्या दृष्टीकोनातून पंचायत राज व्यवस्थेचे विश्लेषण करा.
- ब) कृषिवल समाजाची मुलभूत वैशिष्ट्ये सविस्तर स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांपर्यंत लिहा. [20]
- अ) समुदाय विकास कार्यक्रमाची उद्दिष्ट्ये विशद करून समुदाय विकास कार्यक्रमाचे मुल्यमापन करा.
- ब) भारतीय शेतीवरील जागतिकीकरणाच्या प्रभावाचे परीक्षण करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांपर्यंत लिहा. [20]
- अ) 'तेलंगणा' आणि 'तीभागा' ह्या कृषिवल चळवळींची माहिती लिहा.
- ब) 'सरंजामशाही आणि भारतीय शेती' - सविस्तर स्पष्ट करा.
- क) आदिवासी समाजाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- ड) हरित क्रांतीचे स्वरूप व तिची निष्पत्ती स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दांपर्यंत टीपा लिहा.

[20]

- अ) महाराष्ट्रातील शेतकऱ्यांच्या समस्या.
- ब) 1980 च्या दशकातील कृषिवल चळवळी.
- क) रोजगार हमी योजना.
- ड) नक्षलवादी चळवळ.
- इ) अशियायी उत्पादन पध्दती.
- फ) वसाहतवादी जमीनधारणेचे कृषिवलांवरील परिणाम.

Total No. of Questions :4]

SEAT No. :

P3088

[Total No. of Pages : 4

[4907]-104
M.A. (Semester - I)
SOCIOLOGY (Optional Paper)
SO - 02: Social Movements
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) Give any one definition of social movement and explain the nature and characteristics of social movement.
- b) Examine women's movement in India in terms of ideology, major issues and present challenges.

Q2) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) Elaborate on the relation between social movement and social change in the light of marxist theory.
- b) Discuss the labour movement in India in terms of its ideology, leadership and major issues.

Q3) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) Explain the new social movement theory.
- b) Examine the role of Dr. Ambedkar's views in the Dalit movement in India.
- c) Elucidate on the relation between state and social movement.
- d) Discuss with examples the difference between reform and revival.

P.T.O.

Q4) Write short notes on any four of the following within 100 words each: [20]

- a) A note on resource mobilization theory.
- b) Role of civil society in ecological movement in India.
- c) Meaning and significance of counter movement.
- d) Major issues in peasant movement in India.
- e) Social movement from structural - functional perspective.
- f) Revolution and social change.

Total No. of Questions : 4]

P3088

[4907]-104
M.A. (Semester - I)
SOCIOLOGY (Optional Paper)
SO - 02: Social Movements
(2008 Pattern)
(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे संपूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. **[20]**
- अ) सामाजिक चळवळीची कोणतीही एक व्याख्या द्या आणि सामाजिक चळवळीचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- ब) भारतातील स्त्री चळवळीचे विचारप्रणाली, महत्वाचे मुद्दे आणि सध्याच्या आव्हानांच्या अनुषंगाने परीक्षण करा.
- प्रश्न 2)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. **[20]**
- अ) मार्क्सवादी सिद्धांताच्या संदर्भात सामाजिक चळवळ आणि सामाजिक परिवर्तन यांच्यातील संबंध विशद करा.
- ब) भारतातील कामगार चळवळीवर तिची विचारप्रणाली, नेतृत्व आणि प्रमुख मुद्द्यांच्या अनुषंगाने चर्चा करा.
- प्रश्न 3)** खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची 250 शब्दांत उत्तरे लिहा. **[20]**
- अ) नवीन सामाजिक चळवळ सिद्धांत स्पष्ट करा.
- ब) डॉ. आंबेडकरांच्या विचारांच्या भारतातील दलित चळवळीतील भूमिकेचे परीक्षण करा.
- क) सामाजिक चळवळ आणि राज्यसंस्था यांच्यातील संबंध विशद करा.
- ड) सुधारणा आणि पुनरुज्जीवन यांच्यातील फरकावर उदाहरणासहित चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही चारवर 100 शब्दांत टीपा लिहा.

[20]

- अ) संसाधन गतीशीलता सिध्दांतावर टीप
- ब) भारतातील पर्यावरण चळवळीतील नागरी समाजाची भूमिका
- क) प्रतिचळवळीचा अर्थ आणि महत्व
- ड) भारतातील शेतकारी चळवळीतील प्रमुख मुद्दे
- इ) संरचनात्मक-प्रकार्यवादी दृष्टीकोनातून सामाजिक चळवळ
- फ) क्रांती आणि सामाजिक परिवर्तन

Total No. of Questions :4]

SEAT No. :

P3089

[Total No. of Pages : 4

[4907]-105

M.A. (Semester - I)

SOCIOLOGY (Optional Paper)

SO - 03: Political Sociology

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) Describe weber's thoughts on bureaucracy.
- b) What is regionalism? Discuss the challenges posed by regionalism to the nationalism in India.

Q2) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) Explain the liberal approach to the state.
- b) Critically examine the relationship between society and state in India.

Q3) Answer any two of the following questions within 250 words each. **[20]**

- a) Explain the post modernist approach to the state.
- b) Discuss the influence of upper castes in politics.
- c) Describe the nature of new Political Sociology.
- d) Explain the types of authority.

P.T.O.

Q4) Write short notes on any four of the following in 100 words each: **[20]**

- a) Political Sociology.
- b) Secularism.
- c) Ethnicity and Politics.
- d) Religious nationalism.
- e) Marxist concept of state.
- f) Pluralism.

Total No. of Questions : 4]

P3089

[4907]-105
M.A. (Semester - I)
SOCIOLOGY (Optional Paper)
SO - 03: Political Sociology
(2008 Pattern)
(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील आकडे प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर प्रत्येकी 500 शब्दांत द्या. [20]
- अ) वेबरचे नोकरशाही विषयक विचार विशद करा.
- ब) प्रादेशिकतावाद म्हणजे काय? भारतातील प्रादेशिकतावादाने राष्ट्रवादासमोर उभ्या केलेल्या आव्हानांची चर्चा करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर प्रत्येकी 500 शब्दांत द्या. [20]
- अ) राज्यविषयक उदारमतवादी दृष्टिकोण स्पष्ट करा.
- ब) भारतातील समाज आणि राज्य यातील संबंधाचे चिकित्सक परीक्षण करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत द्या. [20]
- अ) राज्यविषयक आधुनिकोत्तरवाद स्पष्ट करा.
- ब) राजकारणातील उच्च जातींच्या प्रभावाची चर्चा करा.
- क) नवीन राजकीय समाजशास्त्राचे स्वरूप विशद करा.
- ड) अधिकाराचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टीपा लिहा.

[20]

- अ) राजकीय समाजशास्त्र
- ब) धर्मनिरपेक्षता
- क) वांशिकता आणि राजकारण
- ड) धार्मिक राष्ट्रवाद
- इ) राज्यविषयक मार्क्सवादी संकल्पना
- फ) बहुविविधतावाद

Total No. of Questions :4]

SEAT No. :

P3090

[Total No. of Pages : 4

[4907]-106

M.A. (Semester - I)

SOCIOLOGY (Optional Paper)

SO - 04 : Sociology of Maharashtra : Culture and Society

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) Critically evaluate the history of Maharashtra and its impact on the following centuries.
- b) Explain the reasons for increasing rates of farmer's suicide in Maharashtra.

Q2) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) Discuss various social reform issues related to women in 19th century Maharashtra.
- b) Examine the major issues related to Bahujan and OBC, Dalit polities in Maharashtra.

Q3) Answer any two of the following questions within 250 words each. **[20]**

- a) Elaborate Pandit Nehru's views on Reformulation of states on the basis of language.
- b) Discuss issue of vedokta rights in Kolhapur and its impact on non brahmin movement.
- c) Explain the emergence of Shivsena in Maharashtra.
- d) State the causes of declining sex ratio in Maharashtra.

P.T.O.

Q4) Write notes on any four of the following within 100 words each:

[20]

- a) Class structure in 19th century Maharashtra.
- b) A note on samyukta Maharashtra Samiti
- c) Cultural ethos of Girangaon
- d) Concept of regional disparity
- f) Women's participation in Ambedkarite movement.
- e) A note on special economic Zone (SEZ)

Total No. of Questions : 4]

P3090

[4907]-106

M.A. (Semester - I)

SOCIOLOGY (Optional Paper)

SO - 04 : Sociology of Maharashtra : Culture and Society
(मराठी रुपांतर)

वेळ: 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
- अ) महाराष्ट्रातील इतिहास आणि त्याचा पुढील शतकांवर झालेल्या परीणामांचे चिकित्सात्मक मूल्यमापन करा.
- ब) महाराष्ट्रातील शेतकऱ्यांच्या आत्महत्येच्या वाढत्या दराची कारणे स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
- अ) 19 व्या शतकातील महाराष्ट्रामधील स्त्रियांशी संबंधित सामाजिक सुधारणेविषयीच्या विविध मुद्द्यांवर चर्चा करा.
- ब) महाराष्ट्रामधील बहुजन, ओबीसी, आणि दलित राजकारणाशी संबंधित महत्त्वाच्या मुद्द्यांचे परीक्षण करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा. [20]
- अ) भाषेवर आधारीत राज्यांच्या पुनर्रचनेवरील पं. नेहरू यांचे विचार विशद करा.
- ब) कोल्हापूर मधील वेदोक्त हक्काचा मुद्दा आणि त्याचा अब्राहमणी चळवळीवरील परीणाम यावर चर्चा करा.
- क) महाराष्ट्रामधील शिवसेनेचा उदय स्पष्ट करा.
- ड) महाराष्ट्रामधील घटत्या लिंगदराची कारणे सांगा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही चार टीपा प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा.

[20]

- अ) 19 व्या शतकातील महाराष्ट्रामधील वर्ग संरचना
- ब) संयुक्त महाराष्ट्र समितीवर टीप
- क) गिरणगावाचा सांस्कृतिक वातावरण
- ड) प्रादेशिक असमानतेची संकल्पना
- इ) आंबेडकरी चळवळीमधील स्त्रियांचा सहभाग
- फ) विशेष आर्थिक क्षेत्र (SEZ) यावर टीप

Total No. of Questions :4]

SEAT No. :

P3091

[Total No. of Pages : 4

[4907]-201

M.A. (Semester - II)

SOCIOLOGY (Compulsory Paper)

**SC - 03 : Introduction to Sociological Theories
(2008 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) Explain in detail Levi Strauss structuralist approach.
- b) State, the tenets of conflict theory and elaborate on Dahrendorf's conflict theory.

Q2) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) Analyse Talcott Parson's contribution to functionalist theory.
- b) Discuss Schutz's theory of phenomenology.

Q3) Answer any two of the following questions within 250 words each. **[20]**

- a) Elaborate on Malinowski's contribution to functionalism.
- b) Discuss Garfinkel's contribution to Ethnomethodology.
- c) Elaborate on the three postulates by Merton.
- d) Examine Berger's views on social construction of reality.

P.T.O.

Q4) Write short notes on any four within 100 words each:

[20]

- a) Latent and Manifest functions
- b) R. Brown's concept of structure
- c) Goffman's concept of Dramaturgy
- d) Mill's concept of power Elite
- e) Difference between phenomenology and ethnomethodology
- f) Dahrendorf's concept of ICA

Total No. of Questions : 4]

P3091

[4907]-201

M.A. (Semester - II)

SOCIOLOGY (Compulsory Paper)

SC - 03 : Introduction to Sociological Theories

(2008 Pattern)

(मराठी रुपांतर)

वेळ: 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे संपूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत द्या. [20]
- अ) लेव्ही स्ट्रॉस यांचा संरचनावादी दृष्टीकोन सविस्तर स्पष्ट करा.
- ब) संघर्षवादी सिध्दांताची मूलतत्वे सांगून डॅह्नेनडार्फ यांचा संघर्षवादी सिध्दांत विशद करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत द्या. [20]
- अ) टॅलकॉट पार्सन्स यांच्या प्रकार्यवादी सिध्दांतातील योगदानाचे विश्लेषण करा.
- ब) शूट्स यांच्या प्रघटनशास्त्रीय सिध्दांताची चर्चा करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 250 शब्दांत द्या. [20]
- अ) मॅलिनोव्हस्की यांचे प्रकार्यवादी सिध्दांतातील योगदान विशद करा.
- ब) लोकान्वयपध्दतीशास्त्रातील गारफिंकेल यांच्या योगदानाची चर्चा करा.
- क) मर्टन यांनी दिलेली तीन तत्वे विशद करा.
- ड) वास्तवाच्या सामाजिक बांधणीविषयी बर्जर यांच्या विचारांचे परीक्षण करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टीपा लिहा.

[20]

- अ) अप्रकट व प्रकट कार्य
- ब) आर. ब्राऊन यांची ' संरचना' ही संकल्पना
- क) गॉफमन यांची नाट्यशास्त्र (Dramaturgy) ही संकल्पना
- ड) मिल्स यांची सत्ताधारी अभिजन ही संकल्पना
- इ) प्रघटनशास्त्र आणि लोकान्वयपध्दतीशास्त्रातील फरक
- फ) डन्हेनडार्फ यांची आसमं (ICA) ही संकल्पना

Total No. of Questions :4]

SEAT No. :

P3092

[Total No. of Pages : 4

[4907]-202

M.A. (Part - I) (Semester - II)

SOCIOLOGY (Compulsory Paper - II)

SC - 04 : Methodology of Social Research

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to right indicate the marks of relevant questions.*

Q1) Answer any one question of the following within 500 words. **[20]**

- a) Examine reason, rationality and standard view of scientific knowledge. as the components of Social Science research.
- b) Evaluate feminists critiques on positivism.

Q2) Answer any one question of the following within 500 words. **[20]**

- a) Describe various types and format of questions asked in the questionnaire.
- b) Discuss content analysis as a qualitative research strategies.

Q3) Answer any two questions of the following within 250 words each. **[20]**

- a) Briefly discuss popper's views about new philosophy of science.
- b) Differentiate briefly between personal interview and structured interview.
- c) Explain briefly phenomenology as one of the method of social research.
- d) What is objectivity?

P.T.O.

Q4) Write notes on any four of the following within 100 words each:

[20]

- a) Ethnography.
- b) Position of researcher in social research.
- c) What is "participatory Action Research"
- d) Case study as qualitative research strategies.
- e) Significance of ethics in social research.
- f) Panel study method.

Total No. of Questions : 4]

P3092

[4907]-202

M.A. (Part - I) (Semester - II)

SOCIOLOGY (Compulsory Paper - II)

SC - 04 : Methodology of Social Research

(2008 Pattern)

(मराठी रुपांतर)

वेळ: 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील आकडे संबंधित प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत द्या. [20]
- अ) सामाजिक शास्त्राच्या संशोधनाचे अंगभूत घटक म्हणून कारणमीमांसा, तर्कसंगतता आणि वैज्ञानिक ज्ञानाचा मापदंड विचार यांचे परीक्षण करा.
- ब) प्रत्यक्षवादावर 'स्त्री' वादी विचारवंतानी केलेल्या टीकेचे मूल्यमापन करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
- अ) प्रश्नावलीत विचारलेल्या विविध प्रश्नांचे प्रकार आणि प्रश्नांची रचना याचे वर्णन करा.
- ब) गुणात्मक संशोधन डावपेच म्हणून आशय विश्लेषणावर चर्चा करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा. [20]
- अ) विज्ञानाच्या नवीन तत्वज्ञाना संबंधी पॉपर यांच्या विचारावर थोडक्यात चर्चा करा.
- ब) वैयक्तिक मुलाखत आणि संरचनात्मक मुलाखत यातील भेद थोडक्यात सांगा.
- क) सामाजिक संशोधनाची एक पध्दती म्हणून प्रघटना शास्त्रावर थोडक्यात स्पष्टीकरण द्या.
- ड) वस्तुनिष्ठता म्हणजे काय ?

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही चार वर प्रत्येकी 100 शब्दांत टीपा द्या.

[20]

- अ) लोकालेख
- ब) सामाजिक संशोधनातील संशोधकाचे स्थान
- क) सहभागी क्रिया संशोधन म्हणजे काय ?
- ड) गुणात्मक संशोधनात्मक डावपेच म्हणून व्यष्टि अध्ययन.
- इ) सामाजिक संशोधनातील नैतिकतेचे महत्त्व
- फ) समूह/गट अध्ययन पध्दती (Panel study).

Total No. of Questions :4]

SEAT No. :

P3093

[Total No. of Pages : 4

[4907]-203

M.A. (Part - I) (Semester - II)
SOCIOLOGY (Optional Paper)
SO - 05 : Sociology of Education
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate the marks of relevant questions.*

Q1) Answer any one question of the following within 500 words. **[20]**

- a) Describe Parson's Theoretical approach and his contribution to Sociology of Education.
- b) Examine thoroughly Frieres' contribution to Sociology of Education.

Q2) Answer any one question of the following within 500 words. **[20]**

- a) Examine Indian Government's New Educational Policy in 1986.
- b) Evaluate the alternative Education Programme in India.

Q3) Answer any two questions of the following within 250 words each. **[20]**

- a) Elucidate briefly the views of John Holt about Philosophy of Education.
- b) Examine briefly Mahatma Gandhi's views on Education.
- c) Take brief review of the development of Sociology of Education in India after Independence.
- d) Analyse impact of globalization on Indian Educational System.

P.T.O.

Q4) Write notes on any four of the following within 100 words each: **[20]**

- a) Bourdie's concept of cultural capital.
- b) Ivan Illich's concept of De. Schooling Society.
- c) Duties of Shishya (students) in traditional educational System in India.
- d) Indian Government's Policy about Women Education.
- f) Explain briefly how John dewey linked the School and Society.
- e) Few Programmes of Education in India.

Total No. of Questions : 4]

P3093

[4907]-203

M.A. (Part - I) (Semester - II)
SOCIOLOGY (Optional Paper)
SO - 05 : Sociology of Education
(2008 Pattern)
(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील आकडे संबंधित प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत द्या. [20]
- अ) शिक्षणाच्या समाजशास्त्रा संबंधी पार्सन्स यांचा सैध्दांतिक दृष्टिकोन व योगदान वर्णन करा.
ब) शिक्षणाच्या समाजशास्त्राला फ्रिरी (Freire) यांनी दिलेल्या योगदानाचे सखोल परीक्षण करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत द्या. [20]
- अ) भारत सरकारच्या 1986 सालच्या नवीन शैक्षणिक धोरणाचे परीक्षण करा.
ब) भारतातील पर्यायी शिक्षण कार्यक्रमाचे मूल्यमापन करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत द्या. [20]
- अ) शिक्षणाच्या तत्वज्ञानासंबंधी जॉन होल्ट (Jhon Holt) यांचे विचार थोडक्यात विशद करा.
ब) शिक्षणासंबंधी महात्मा गांधी यांच्या विचाराचे थोडक्यात परीक्षण करा.
क) स्वातंत्र्योत्तर काळातील भारतातील शिक्षणाच्या समाजशास्त्राच्या विकासाचा थोडक्यात आढावा घ्या.
ड) भारतीय शिक्षण व्यवस्थेवर जागतिकीकरणाचा परिणाम विश्लेषण करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टीपा द्या.

[20]

- अ) बोदर्यू यांची “सांस्कृतिक भांडलव” ही संकल्पना.
- ब) इव्हान इलिच यांची समाजाचे निर्विद्यालयी कारण (किंवा विनाशाळा समाज De. Schooling Society) ही संकल्पना.
- क) भारतातील पारंपरिक शिक्षण व्यवस्थेतील शिष्याची कर्तव्ये.
- ड) ‘स्त्री शिक्षणासंबंधी भारत सरकारचे धोरण.
- इ) जॉन ड्युई (John Dewey) यांनी शाळा व समाज यात दुवा कसा प्रस्थापित केला हे थोडक्यात स्पष्ट करा.
- फ) भारतातील शिक्षणाचे काही कार्यक्रम.

Total No. of Questions :4]

SEAT No. :

P3094

[Total No. of Pages : 4

[4907]-204

M.A. (Semester - II)

SOCIOLOGY (Optional Paper)

SO - 06 : Sociology of Media

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) Explain the relationship between state and Media in India.
- b) "Television has changed the context of Indian Politics". Discuss.

Q2) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) Evaluate how 'community' is imagined in Hindi Cinema in the post Babri Masjid period.
- b) Elaborate on the methods used in audience research.

Q3) Answer any two of the following questions within 250 words each. **[20]**

- a) Examine how dominant ideology is constituted in Media.
- b) Discuss the impact of transnational Television.
- c) Assess how gender is constituted in regional Cinema.
- d) Explain ethnography as a method of Media analysis.

P.T.O.

Q4) Answer any four of the following questions within 100 words each: **[20]**

- a) Concept of mass culture.
- b) Concept of discourse and hegemony.
- c) Relationship between Media and modernity.
- d) Terrorism in Transnational Cinema.
- f) The 'circuit of culture'.
- e) Meaning of representation.

Total No. of Questions : 4]

P3094

[4907]-204

M.A. (Semester - II)

SOCIOLOGY (Optional Paper)

SO - 06 : Sociology of Media

(2008 Pattern)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत द्या. [20]
- अ) भारतामधील राज्यसंस्था आणि प्रसारमाध्यमे यातील परस्पर संबंध स्पष्ट करा.
- ब) “दुरचित्रवाणीमुळे भारतीय राजकारणाचे संदर्भ बदलले” यावर चर्चा करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत द्या. [20]
- अ) बाबरी मस्जिदच्या पाडावानंतरच्या काळात हिंदी चित्रपटांमधून समुदायाची कल्पना कशी घडविली गेली यांचे मूल्यांकन करा.
- ब) प्रेक्षकवर्गाच्या संशोधनामध्ये वापरल्या जाणाऱ्या पध्दती विशद करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा. [20]
- अ) प्रसारमाध्यमांमधून प्रमुख प्रवाही विचार प्रणाली कशी घडविली जाते याचे परिक्षण करा.
- ब) राष्ट्रातील दुरचित्रवाणीच्या प्रभावावर चर्चा करा.
- क) प्रादेशिक चित्रपटांमध्ये लिंगभावाची घडण कशी होते याचे मूल्यांकन करा.
- ड) प्रसारमाध्यमांच्या विश्लेषणामधील लोकालेख पध्दत स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा.

[20]

- अ) जन संस्कृतीची व्याख्या.
- ब) चर्चाविश्व आणि अधिसत्तेची संकल्पना.
- क) प्रसारमाध्यमे आणि आधुनिकता यामधील परस्पर संबंध.
- ड) राष्ट्रातील चित्रपटांमधील दहशतवाद.
- इ) द सर्किट ऑफ कल्चर (The circuit of culture)
- फ) प्रतिनिधीत्वाचा (representation) अर्थ.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3095

[Total No. of Pages : 4

[4907]-205

M.A. (Part - I) (Semester - II)

SOCIOLOGY

**SO - 07 : Health and Society
(2008 Pattern) (Optional Paper)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) "Prevention is better than cure" - Explain.
- b) Explain in detail with illustrations the need importance of the preventive treatment.

Q2) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) What is the need of public Health Programme? Critically analyse the Health related Public Programmes in India.
- b) What is Health? Explain the scope of Health.

Q3) Answer any two of the following questions within 250 words each. **[20]**

- a) Explain in detail the concept of Community Health.
- b) Evaluate the Health Policy of Government of India.
- c) Critically analyse the consequences of Food and Drug Adulteration.
- d) Explain the impact of Globalization of Health care in India.

P.T.O.

Q4) Write short notes on any four of the following within 100 words each : **[20]**

- a) Functional Approach of Health & Medicines
- b) Conflict Approach of Health and Medicines
- c) Ecology of Disease
- d) Health as a fundamental right
- e) Disease and society
- f) Role of food in Human Health

Total No. of Questions : 4]

P3095

[4907]-205

M.A. (Part - I) (Semester - II)

SOCIOLOGY

SO - 07 : Health and Society

(2008 Pattern) (Optional Paper)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

- अ) 'आजारावर औषधोपचारापेक्षा प्रतिबंधात्मक उपाय चांगले' - स्पष्ट करा.
ब) रोगप्रतिबंधात्मक उपायांची गरज व महत्त्व सोदाहरण सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

- अ) सार्वजनिक आरोग्य कार्यक्रमांची गरज का आहे? भारतातील आरोग्य विषयक सार्वजनिक कार्यक्रमांचे टीकात्मक परीक्षण करा.
ब) आरोग्य म्हणजे काय? आरोग्याची व्याप्ती स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

- अ) 'समुदाय आरोग्य' संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा.
ब) भारत सरकारचे आरोग्यविषयक धोरणाचे मूल्यमापन करा.
क) अन्न आणि औषध भेसळीच्या परिणामांचे टीकात्मक परीक्षण करा.
ड) भारतातील आरोग्य रक्षणावरील जागतिकीकरणाचा प्रभाव स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टीपा लिहा.

[20]

- अ) आरोग्य व औषधांचा कार्यात्मक दृष्टिकोन
- ब) आरोग्य व औषधांचा संघर्षात्मक दृष्टिकोन
- क) रोगाची/परिसरशास्त्र विषयक/पर्यावरणविषयक स्थिती
- ड) आरोग्याचा मूलभूत हक्क
- इ) रोग आणि समाज
- फ) मानवी आरोग्यातील आहाराची भूमिका

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3096

[Total No. of Pages : 4

[4907]-206

M.A. (Part - I) (Semester - II)

SOCIOLOGY

SO - 8 : Sociology of Labour
(2008 Pattern) (Optional Paper)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) Explain the concept 'Work and Labour', Describe the changing concept of the 'Labour and Work'.
- b) What is migration? Describe the various types of migration of labour.

Q2) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) Critically analyse the drawbacks of labour movement in India.
- b) Explain the various problems of workers in unorganised section.

Q3) Answer any two of the following questions within 250 words each. **[20]**

- a) Critically describe the various problems of organised sector.
- b) Describe the consequences of Industrial disputes on society.
- c) Explain the difference between white collar workers and Blue collar workers.
- d) What is Trade Union? Explain the various functions of Trade Union.

P.T.O.

Q4) Write short notes on any four of the following within 100 words each : **[20]**

- a) Challenges before labour movement
- b) Significance of labour organisations
- c) Nature of labour movement pre-independence period
- d) Difference between work culture and work ethics
- e) Impact of computers on Industrial Employment
- f) Lockout

Total No. of Questions : 4]

P3096

[4907]-206

M.A. (Part - I) (Semester - II)

SOCIOLOGY

SO - 8 : Sociology of Labour

(2008 Pattern) (Optional Paper)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

- अ) 'श्रम आणि काम' संकल्पना स्पष्ट करा, श्रम आणि काम यांची बदलती संकल्पना विशद करा.
ब) स्थलांतर म्हणजे काय? कामगारांच्या स्थलांतराचे विविध प्रकार विशद करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांची 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

- अ) भारतातील कामगार चळवळींच्या उणिवांचे टिकात्मक परीक्षण करा.
ब) असंघटीत क्षेत्रातील कामगारांच्या विविध समस्या स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांचे प्रत्येकी 250 शब्दांत उत्तरे लिहा. [20]

- अ) संघटीत क्षेत्रातील कामगार संघटनेच्या विविध समस्या टिकात्मक विशद करा.
ब) औद्योगिक कलहाचे समाजावर होणारे परिणाम विशद करा.
क) बुद्धिजीवी कामगार (White Collar) व श्रमजीवी कामगार (Blue Collar) यातील फरक स्पष्ट करा.
ड) कामगार संघटना म्हणजे काय? कामगार संघटनेची विविध कार्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टीपा लिहा.

[20]

- अ) कामगार चळवळींसमोरील आव्हाने
- ब) कामगार संघटनांचे महत्त्व
- क) स्वातंत्र्यपूर्व काळातील कामगार चळवळींचे स्वरूप
- ड) श्रमसंस्कृती व श्रमनीतितत्वे यातील फरक
- इ) संगणकाचा औद्योगिक रोजगारावर होणारा परिणाम
- फ) टाळेबंदी

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3097

[Total No. of Pages : 4

[4907]-301

M.A. (Semester - III)

SOCIOLOGY

SC 05 : Application of Research Skills

(2008 Pattern) (Compulsory Paper)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) Discuss various steps of data analysis in social research.
- b) State the critical issues in the preparation of a questionnaire.

Q2) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) Elaborate on various types of probability and non probability sampling.
- b) Examine various steps in writing a research proposal.

Q3) Answer any two of the following questions within 250 words each. **[20]**

- a) Discuss variance on a measure of dispersion in the social research.
- b) Explain various guidelines for review of literature.
- c) State various types of variables.
- d) Describe various methods of graphic presentation.

P.T.O.

Q4) Write short notes on any four of the following within 100 words each : **[20]**

- a) A note on bibliography
- b) Characteristics of a good sample
- c) Significance of cross tabulation
- d) Tests of significance
- e) A note on ratio
- f) Major points in report writing

Total No. of Questions : 4]

P3097

[4907]-301

M.A. (Semester - III)

SOCIOLOGY

SC 05 : Application of Research Skills

(2008 Pattern) (Compulsory Paper)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) सामाजिक संशोधनामधील माहितीच्या विश्लेषणाच्या विविध पायऱ्यावर चर्चा करा.
ब) प्रश्नावली तयार करण्यामधील महत्त्वाचे मुद्दे सांगा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) संभाव्य आणि असंभाव्य नमुना निवडीचे विविध प्रकार विशद करा.
ब) संशोधन प्रस्ताव लिहीण्यामधील विविध पायऱ्यांचे परीक्षण करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) सामाजिक संशोधनामधील विचलन अभ्यासण्याचे प्रचलन (variance) हे एक तंत्र आहे यावर चर्चा करा.
ब) साहित्यलेखन आढावा लेखनासंबंधीच्या विविध मागदर्शक सूचना स्पष्ट करा.
क) चलांचे विविध प्रकार सांगा.
ड) आलेखीय सादरीकरणाच्या विविध पध्दतींचे वर्णन करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा.

[20]

- अ) संदर्भग्रंथ सूचीवर टिप
- ब) चांगल्या नमुन्याची वैशिष्टे
- क) छेदक सारिणीकरणाचे महत्त्व
- ड) लक्षणीयतेच्या चाचण्या (Tests of significance)
- इ) प्रमाणांवर टीप (ratio)
- फ) अहवाललेखना मधील महत्त्वाचे मुद्दे

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3098

[Total No. of Pages : 4

[4907]-302

M.A. (Semester - III)

SOCIOLOGY

SC-06 : Sociology of Development

(2008 Pattern) (Compulsory Paper)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) Explain the concept and significance of social and sustainable development.
- b) Elucidate on the need of alternate development in the light of feminist approach to development.

Q2) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) What is the meaning of Dependency? Critically Evaluate the dependency theory of development.
- b) Examine schumacher's views on development.

Q3) Answer any two of the following questions within 250 words each. **[20]**

- a) Elaborate on the environmentalist approach to development.
- b) State the significance of the 'Right to Development'.
- c) Explain the neo-liberal view of development.
- d) Discuss the failures of modernization.

P.T.O.

Q4) Write short notes on any four of the following in 100 words each : **[20]**

- a) Social change, evolution and development
- b) Indicators of economic development
- c) Gandhi's views on Swadeshi
- d) Role of WTO in the context of development
- e) Need of Development Aid
- f) A note on post-developmentalism

Total No. of Questions : 4]

P3098

[4907]-302

M.A. (Semester - III)

SOCIOLOGY

SC-06 : Sociology of Development

(2008 Pattern) (Compulsory Paper)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे संपूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

अ) सामाजिक आणि चिरंतन विकासाच्या संकल्पना आणि त्यांचे महत्व स्पष्ट करा.

ब) विकासाच्या स्त्रीवादी दृष्टीकोनाच्या आधारे पर्यायी विकासाची आवश्यकता विशद करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

अ) अवलंबित्वाचा अर्थ काय? विकासाच्या अवलंबित्व सिध्दांताचे टीकात्मक मूल्यमापन करा.

ब) शूमाखर यांच्या विकासावरील विचारांचे परीक्षण करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची 250 शब्दांत उत्तरे लिहा. [20]

अ) विकासाचा पर्यावरणवादी दृष्टीकोन विशद करा.

ब) 'विकासाचा हक्क' याचे महत्व सांगा.

क) विकासाचा नव-उदारमतवादी विचार स्पष्ट करा.

ड) आधुनिकी करणाच्या अपयशांची चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही चारवर 100 शब्दांत टीपा लिहा.

[20]

- अ) सामाजिक परिवर्तन उत्क्रांती आणि विकास
- ब) आर्थिक विकासाचे निर्देशांक
- क) गांधीजींचे 'स्वदेशी' बद्दलचे विचार
- ड) विकासाच्या संदर्भातील WTO ची भूमिका (जागतिक व्यापार संघटना)
- इ) विकासनिधीची आवश्यकता
- फ) उत्तर-विकासवादावर टीप

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3099

[Total No. of Pages : 4

[4907]-303

M.A. (Semester - III)

SOCIOLOGY

**SO-09 : Sociology of Gender
(2008 Pattern) (Optional Paper)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) Examine problems of women workers in unorganised sector.
- b) Discuss marxist and socialist bases of feminism.

Q2) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) Examine the success and failure of state policies in removing gender inequality.
- b) Discuss how portrayal of women in text-books reinforces sexual division of labour in society.

Q3) Answer any two of the following questions within 250 words. **[20]**

- a) Write an essay on emergence of women's studies.
- b) Discuss the concept of feminization of work.
- c) Examine relationship between caste and gender.
- d) Discuss major issues taken up by women's movement.

P.T.O.

Q4) Write short notes on any four of the following within 100 words each : **[20]**

- a) Difference between sex and gender
- b) Gender stereotyping of jobs
- c) Women and higher education
- d) Eloping couples and honour killing
- e) Communalism and gender
- f) Women and Health

Total No. of Questions : 4]

P3099

[4907]-303

M.A. (Semester - III)

SOCIOLOGY

SO-09 : Sociology of Gender

(2008 Pattern) (Optional Paper)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) असंगठित क्षेत्रातील स्त्रीकामगारांच्या समस्यांचे परीक्षण करा.
ब) स्त्रीवादाच्या मार्क्सवादी व समाजवादी आधारांची चर्चा करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) लिंगभावात्मक विषमता दूर करण्यासाठी केलेल्या शासकीय धोरणांच्या यश-अपयशाचे परीक्षण करा.
ब) पाठ्यपुस्तकांमधील स्त्रियांचे चित्रण समाजातील लिंगभावात्मक श्रमविभागणी कशी दृढ करते याची चर्चा करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांचे उत्तर प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) स्त्री अभ्यासाच्या उदयावर निबंध लिहा.
ब) कामाचे स्त्रीकरण या संकल्पनेची चर्चा करा.
क) जात आणि लिंगभाव यांच्यातील संबंधाचे परीक्षण करा.
ड) स्त्री चळवळीने हाती घेतलेल्या प्रमुख मुद्द्यांची चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टिप लिहा.

[20]

- अ) लिंग आणि लिंगभाव यांतील फरक
- ब) नोकरीतील लिंगभावात्मक साचेबंदपणा
- क) स्त्रिया आणि उच्चशिक्षण
- ड) पळून जाणारी जोडपी आणि इभ्रतीसाठी हत्या
- इ) जमातवाद आणि लिंगभाव
- फ) स्त्रिया आणि आरोग्य

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3100

[Total No. of Pages : 4

[4907]-304

M.A. (Semester - III)

SOCIOLOGY

**SO-10 : Sociology of Dalits and Tribes
(2008 Pattern) (Optional Paper)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following within 500 words. **[20]**

- a) Discuss Elwin's isolationist approach with reference to scheduled tribes.
- b) Explain various dimensions of social exclusion.

Q2) Answer any one of the following within 500 words. **[20]**

- a) Critically evaluate the success and failure of reservation policies in India.
- b) Discuss the issues raised by tribal movements and DTNT movements.

Q3) Answer any two of the following within 500 words. **[20]**

- a) Explain the debate on dalit-bahujan paradigm.
- b) Examine nature of caste discrimination and deprivation in India today.
- c) Discuss some of the constitutional provisions for scheduled castes and scheduled tribes.
- d) Discuss the impact of dalit movement on Indian Society.

P.T.O.

Q4) Write short notes on any four of the following within 100 words each : **[20]**

- a) Issue of displacement of tribals
- b) Identity politics
- c) Concept of social justice
- d) CTA, 1871
- e) Meaning of stigma
- f) Broken man theory

Total No. of Questions : 4]

P3100

[4907]-304

M.A. (Semester - III)

SOCIOLOGY

SO-10 : Sociology of Dalits and Tribes

(2008 Pattern) (Optional Paper)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

- अ) अनुसुचित जमातींच्या संदर्भात एल्विन यांच्या अलगतावादी दृष्टीकोनाची चर्चा करा.
ब) सामाजिक विलगीकरणाचे विविध पैलू स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

- अ) भारतातील आरक्षण धोरणांच्या यश अपयशाचे टीकात्मक मूल्यमापन करा.
ब) भटक्या विमुक्त जमातींच्या चळवळी व आदिवासी चळवळींनी मांडलेल्या केलेल्या प्रश्नांची चर्चा करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दांत उत्तरे लिहा. [20]

- अ) दलित-बहुजन प्रारूपा वरील वाद स्पष्ट करा.
ब) आजच्या भारतातील जातीय भेदभाव आणि वंचिततेच्या स्वरूपाचे परीक्षण करा.
क) अनुसुचित जाती व जमातींसाठीच्या काही घटनात्मक तरतुदींची चर्चा करा.
ड) भारतीय समाजावरील दलित चळवळीच्या परिणामांची चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टीपा लिहा.

[20]

- अ) आदिवासींच्या विस्थापनाचा प्रश्न
- ब) अस्मितेचे राजकारण
- क) सामाजिक न्यायाची संकल्पना
- ड) CTA, 1871 (गुन्हेगार जमाती कायदा,1871)
- इ) कलंक चा अर्थ
- फ) ब्रोकन-मॅन सिध्दांत

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3101

[Total No. of Pages : 4

[4907]-305

M.A. (Semester - III)

SOCIOLOGY

**SO-11 : Sociology of Disaster and Disaster Management
(2008 Pattern) (Optional Paper)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) Explain the types of industrial disaster and discuss its relief and rehabilitation programmes.
- b) Define disaster & explain its nature and characteristics.

Q2) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) Explain the role of post disaster management with reference to floods.
- b) Explain the role of civil society in disaster management.

Q3) Answer any two of the following questions within 250 words each. **[20]**

- a) State the Disaster management Act - 2005.
- b) Discuss the role of media in disaster management.
- c) Write the post disaster stress management.
- d) Explain the public sociological perspective in disaster management.

P.T.O.

Q4) Write notes on any four of the following within 100 words each : **[20]**

- a) Nuclear disaster
- b) Consequences of earthquakes
- c) Types of wars
- d) Importance of Insurance in disaster management
- e) Impact of riots
- f) Epidemics

Total No. of Questions : 4]

P3101

[4907]-305

M.A. (Semester - III)

SOCIOLOGY

SO-11 : Sociology of Disaster and Disaster Management

(2008 Pattern) (Optional Paper)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

अ) औद्योगिक आपत्तीचे प्रकार स्पष्ट करून त्यावरील मदत आणि पुनर्वसन कार्यक्रमांची चर्चा करा.

ब) आपत्तीची व्याख्या लिहा आणि आपत्तीचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

अ) महापूराच्या सदंर्भात आपत्तीपश्चात व्यवस्थापनाची भूमिका स्पष्ट करा.

ब) आपत्ती व्यवस्थापनात नागरी समाजाची भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची 250 शब्दांत उत्तरे लिहा. [20]

अ) 2005 चा आपत्ती व्यवस्थापन कायदा सांगा.

ब) आपत्ती व्यवस्थापनात प्रसार माध्यमांची भूमिका स्पष्ट करा.

क) आपत्तीपश्चात तणाव व्यवस्थापन म्हणजे काय ते लिहा.

ड) आपत्ती व्यवस्थापनाचा जनसमाजशास्त्रीय दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही चार वर प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा.

[20]

- अ) आण्विक आपत्ती
- ब) भूकंपाचे परिणाम
- क) युद्धाचे प्रकार
- ड) आपत्ती व्यवस्थापनात विम्याचे महत्व
- इ) दंगलीचे परिणाम
- फ) संसर्गजन्य रोग

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3102

[Total No. of Pages : 4

[4907]-306

M.A. (Semester - III)

SOCIOLOGY

SO-12 : Environment and Society
(2008 Pattern) (Optional Paper)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) Explain the importance of the study of ecology with special reference to Deep ecology.
- b) Examine the impact of modern technology and biotechnology on land.

Q2) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) Explain the impact of environmental pollution.
- b) Elucidate the state policies and laws related to environment.

Q3) Answer any two of the following questions within 250 words each. **[20]**

- a) Explain the relationship between environment and development.
- b) Describe the rights of forest dwelling communities.
- c) Explain the problems of urban environment.
- d) State the historical background of environmentalism with special reference to Rio 1992.

P.T.O.

Q4) Write short notes on any four of the following within 100 words each : **[20]**

- a) Gandhian approach to the issue of environment
- b) Unequal distribution of water
- c) Genetically modified food
- d) Brundt land report
- e) Narmada Bachao Andolan
- f) Chipko movement

Total No. of Questions : 4]

P3102

[4907]-306

M.A. (Semester - III)

SOCIOLOGY

SO-12 : Environment and Society

(2008 Pattern) (Optional Paper)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

अ) खोल परिसर शास्त्राचा विशेष संदर्भ देऊन परिसरशास्त्राच्या अभ्यासाचे महत्व स्पष्ट करा.

ब) आधुनिक तंत्रज्ञान आणि जीव तंत्रज्ञानाचे जमिनी वरील परिणामांचे परीक्षण करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

अ) पर्यावरण प्रदूषणाचे परिणाम स्पष्ट करा.

ब) पर्यावरण संबंधी शासकीय धोरणे आणि कायदे विशद करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची 250 शब्दांत उत्तरे लिहा. [20]

अ) पर्यावरण आणि विकास यांच्यातील संबंध स्पष्ट करा.

ब) जंगल अवलंबी समुदायांच्या हक्कांचे वर्णन करा.

क) शहरी पर्यावरणाच्या समस्या स्पष्ट करा.

ड) 1992 च्या रिओ परिषदेच्या संदर्भ देऊन पर्यावरणवादाची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टिपा प्रत्येकी 100 शब्दांत टीपा लिहा.

[20]

- अ) पर्यावरणीय मुद्द्यांवरील गांधीवादी दृष्टीकोन
- ब) पाण्याचे विषम वितरण
- क) जनुकीय पध्दतीने विकसित केलेले अन्न
- ड) ब्रंडलँड अहवाल
- इ) नर्मदा बचाव आंदोलन
- फ) चिपको चळवळ

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3103

[Total No. of Pages : 4

[4907]-401

M.A. (Semester - IV)

SOCIOLOGY

Sociology of Globalization

(2008 Pattern) (Compulsory Paper)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) Explain economic, political and cultural dimensions of globalization.
- b) Discuss impact of globalization on environment and biodiversity.

Q2) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) Discuss Anthony Giddens's thesis on globalization.
- b) Explain concept of fundamentalism and discuss relationship between globalization and religious resurgence.

Q3) Answer any two of the following questions within 250 words each. **[20]**

- a) Explain gender implications of globalization.
- b) Discuss Martin Albrow's views on globalization.
- c) Explain importance of civil society initiatives in resisting globalization.
- d) Discuss impact of globalization on dalits.

P.T.O.

Q4) Write short notes on any four of the following questions within 100 words each : **[20]**

- a) Global governance
- b) Livelihood problems of scheduled tribes in era of globalization
- c) Privatization of health care
- d) Role of nation-state in post-globalization era
- e) Structural Adjustment programme
- f) Brief history of globalization

Total No. of Questions : 4]

P3103

[4907]-401

M.A. (Semester - IV)

SOCIOLOGY

Sociology of Globalization

(2008 Pattern) (Compulsory Paper)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

अ) जागतिकीकरणाचे आर्थिक, राजकीय व सांस्कृतिक पैलू स्पष्ट करा.

ब) जागतिकीकरणाच्या पर्यावरण आणि जैवविविधतेवरील परिणामाची चर्चा करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

अ) अँथनी गिडन्स यांच्या जागतिकीकरणाच्या सिद्धांताची चर्चा करा.

ब) मूलतत्त्ववादाची संकल्पना स्पष्ट करा आणि जागतिकीकरण आणि धर्माच्या पुनरुज्जीवीकरणामधील संबंधाची चर्चा करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांचे प्रत्येकी 250 शब्दांत उत्तरे लिहा. [20]

अ) जागतिकीकरणाचे लिंगभावात्मक परिणाम स्पष्ट करा.

ब) मार्टिन अल्ब्रो यांच्या जागतिकीकरणावरील विचारांची चर्चा करा.

क) जागतिकीकरणाला विरोध करण्यामध्ये नागरी समाजाच्या पुढाकाराचे महत्व स्पष्ट करा.

ड) जागतिकीकरणाच्या दलितांवरील प्रभावाची चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टीपा लिहा.

[20]

- अ) जागतिक शासन
- ब) जागतिकीकरणाच्या काळात अनुसूचित जमातींच्या उपजिवीकेच्या समस्या
- क) आरोग्य सेवांचे खाजगीकरण
- ड) जागतिकीकरणोत्तर काळात राष्ट्र-राज्याची भूमिका
- इ) संरचनात्मक पुनर्रचना कार्यक्रम
- फ) जागतिकीकरणाचा थोडक्यात इतिहास

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3104

[Total No. of Pages : 4

[4907]-402

M.A. (Semester - IV)

SOCIOLOGY

**Contemporary Social Theories
(2008 Pattern) (Compulsory Paper)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions within 500 words each. **[20]**

- a) Elucidate Gouldner's views on critique of positivism.
- b) Discuss the contribution of Frankfurt school to Neo-Marxism.

Q2) Answer any one of the following questions within 500 words each. **[20]**

- a) Explain Foucault's views about post structuralism.
- b) Analyse the views of Anthony Giddens about structuration and duality of structure.

Q3) Answer any two of the following questions within 250 words each. **[20]**

- a) Explain characteristics of post modernism.
- b) Discuss Derrida's concept of deconstruction.
- c) Elucidate Althusser's theory of ideology.
- d) Elaborate Bourdieu's concept of habitus and field.

P.T.O.

Q4) Write short notes on any four of the following within 100 words each : **[20]**

- a) Positivism
- b) Modernity
- c) Hegemony (Gramsci)
- d) Hyper-reality world (Baudrillard)
- e) Life world and system (Habermas)
- f) Foucault's views on power

Total No. of Questions : 4]

P3104

[4907]-402

M.A. (Semester - IV)

SOCIOLOGY

**Contemporary Social Theories
(2008 Pattern) (Compulsory Paper)**

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

- अ) गोल्डनर यांचे प्रत्यसवादाविषयीचे टीकात्मक विचार विशद करा.
ब) नव-मार्क्सवादाला फ्रॅंकफर्ट संप्रदायाच्या योगदानाची चर्चा करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

- अ) फूको यांचे संरचनोत्तरवादाविषयीचे विचार स्पष्ट करा.
ब) संरचनात्मकता आणि संरचनेची द्वंद्वत्मकता याविषयीच्या अँथनी गिडन्स यांच्या विचारांचे विश्लेषण करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांचे प्रत्येकी 250 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

- अ) आधुनिकोत्तरवादाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
ब) डेरिडा यांच्या विरचना (Deconstruction) संकल्पनेची चर्चा करा.
क) अल्थुझर यांचा विचारप्रणालीचा सिध्दांत विशद करा.
ड) बोदर्यु यांची सवयी आणि क्षेत्र ही संकल्पना विशद करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टीपा लिहा.

[20]

- अ) प्रत्यक्षवाद
- ब) आधुनिकता
- क) वर्चस्व (ग्रामसी)
- ड) अतिवास्तव जग (बॉडीलार्ड)
- इ) जीवजगत् व व्यवस्था (हेबरमास)
- फ) फूको यांचे सत्तेसंबंधीचे विचार

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3105

[Total No. of Pages : 4

[4907]-404

M.A. (Semester - IV)

SOCIOLOGY (Optional Paper)

Urban Sociology

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) Examine any two traditional theories of urban sociology.
- b) Discuss various problems created by urban transport

Q2) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) Discuss the caste and Gender inequalities in the process of urbanization in India.
- b) Evaluate the role of social movement in solving the urban problems.

Q3) Answer any two of the following within 250 words each. **[20]**

- a) Describe migration in the context of Globalization
- b) Discuss the role of NGO's in urban governance.
- c) Elucidate David Harvey's theory of urbanization
- d) Describe consumerism as a part of urban culture.

P.T.O.

Q4) Write notes on any four in 100 words each.

[20]

- a) Mega city
- b) Few examples of ethnic inequalities
- c) Noise pollution
- d) Rural-Urban fringe
- e) Any two definitions of urban sociology
- f) Satellite city

Total No. of Questions : 4]

P3105

[4907]-404

M.A. (Semester - IV)

SOCIOLOGY (Optional Paper)

Urban Sociology

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दात उत्तर लिहा. [20]

- अ) नागरी समाज शास्त्राच्या कोणत्याही दोन पारंपारिक सिध्दांतांचे परीक्षण करा.
ब) नागरी वाहतुकीच्या द्वारे निर्माण झालेल्या विविध समस्यांवर चर्चा करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दात उत्तर लिहा. [20]

- अ) भारतातील नागरीकरणाच्या प्रक्रियेतील जात व लिंगभाव विषमतेवर चर्चा करा.
ब) नागरी समस्या सोडवण्यातील सामाजिक चळवळीच्या भूमिकेचे मूल्यमापन करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दात उत्तरे लिहा. [20]

- अ) जागतिकीकरणाच्या संदर्भात स्थलांतराचे वर्णन करा.
ब) नागरी शासन/प्रशासना मध्ये स्वयंसेवी संघटनांची भूमिका - चर्चा करा.
क) डेव्हिड हार्वे यांचा नागरीकरणाचा सिध्दांत विशद करा.
ड) नागरी संस्कृतीचा एक भाग म्हणून उपभोक्तावादाचे वर्णन करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी 100 शब्दात टीपा लिहा.

[20]

- अ) महानगर
- ब) वांशिक विषमतेची काही उदाहरणे
- क) ध्वनि प्रदूषण
- ड) ग्रामीण-नागरी सीमा (fringe)
- इ) नागरी समाजशास्त्राच्या कोणत्याही दोन व्याख्या
- फ) उपनगरीशहर (Satellite City)

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3106

[Total No. of Pages : 4

[4907]-405
M.A. (Semester - IV)
SOCIOLOGY
Sociology of Social Work
(2008 Pattern) (Optional Paper)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) Explain with illustrations the Social Work in the field of Health.
- b) Explain in detail the social case work method and social group work method of Social Work.

Q2) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) What is Social Work? Describe the history of Social Work in India.
- b) Explain with illustrations the concepts of "Social Welfare" and "Empowerment" regarding the Social Work.

Q3) Answer any two of the following questions within 250 words each. **[20]**

- a) Explain the significance of Report Writing and Presentation in social research of social work.
- b) Explain in detail - Social Work and Human Rights.
- c) Describe with illustrations - "The social work as correctional work in the field of Prevention and Rehabilitation.
- d) Explain the significance of social security in social work.

P.T.O.

Q4) Write notes on any four of the following within 100 words each. **[20]**

- a) Social work regarding environment with urban communities.
- b) Social Research method in Social Work.
- c) Senior citizens and Social Work.
- d) Development approach of Social Work.
- e) Women and Social Work.
- f) Social Exclusion.

Total No. of Questions : 4]

P3106

[4907]-405
M.A. (Semester - IV)
SOCIOLOGY
Sociology of Social Work
(2008 Pattern) (Optional Paper)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
-

- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]
अ) आरोग्य क्षेत्रातील समाजकार्य सोदाहरण स्पष्ट करा.
ब) समाज कार्याच्या सामाजिक व्यष्टी कार्य पध्दती (social case work method) आणि सामाजिक गट कार्य पध्दती (social group work method) सविस्तर स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]
अ) समाजकार्य म्हणजे काय? भारतातील समाज कार्याच्या इतिहासाचे वर्णन करा.
ब) समाज कार्याच्या संदर्भात 'सामाजिक कल्याण' (social welfare) व सबलीकरण (Empowerment) ह्या संकल्पना सोदाहरण स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा. [20]
अ) समाजकार्याच्या सामाजिक संशोधनात अहवाल लेखन व अहवालाच्या सादरीकरणाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
ब) 'समाज कार्य व मानवाधिकार' - सविस्तर स्पष्ट करा.
क) प्रतिबंध आणि पुनर्वसनाच्या क्षेत्रातील समाज सुधारणात्मक कार्य सोदाहरण स्पष्ट करा.
ड) सामाजिक सुरक्षेचे समाज कार्यातील महत्त्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दात टिपा लिहा.

[20]

- अ) नागरी समुदायासंबंधीचे पर्यावरण विषयक समाज कार्य
- ब) समाज कार्यातील सामाजिक संशोधन पध्दती
- क) वयोवृद्ध नागरिक व समाजकार्य
- ड) समाजकार्याचा 'विकास दृष्टिकोन'
- इ) स्त्रिया व समाजकार्य
- फ) सामाजिक बहिष्कार (Social Exclusion)

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3107

[Total No. of Pages : 4

[4907]-406
M.A. (Semester - IV)
SOCIOLOGY
Human Rights and Social Justice (Optional)
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) Critically examine the constitutional rights of women in India.
- b) Elucidate the relevance and application of social justice in globalised society.

Q2) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) Define human rights. Explain the forms of human rights.
- b) Examine the different types of movements in relation to human rights issues.

Q3) Answer any two of the following questions within 250 words each. **[20]**

- a) Explain the marxist and Neo-Marxist theory of human rights.
- b) Discuss the rights related to health.
- c) Examine the rights of tribes in India.
- d) What are the provisions of the Indian constitution regarding the environment?

P.T.O.

Q4) Write short notes on any four of the following within 100 words each. **[20]**

- a) History of social justice
- b) Children's rights
- c) Prisoners rights
- d) Rights in organised sector
- e) Constitutional rights of minorities
- f) Universal Declaration of Human Rights

Total No. of Questions : 4]

P3107

[4907]-406

M.A. (Semester - IV)

SOCIOLOGY

Human Rights and Social Justice (Optional)

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :-

- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
- 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

- अ) भारतातील महिलांच्या घटनात्मक अधिकारांचे टीकात्मक परीक्षण करा.
- ब) वैश्विक समाजामध्ये सामाजिक न्यायाचे महत्व आणि अंमलबजावणी विशद करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

- अ) मानवी हक्काची व्याख्या लिहा व मानवी हक्कांचे प्रकार स्पष्ट करा.
- ब) मानवी हक्काच्या संदर्भातील विविध प्रकारच्या चळवळीचे परीक्षण करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दांत उत्तरे लिहा. [20]

- अ) मानवी हक्कांचा मार्क्सवादी आणि नव-मार्क्सवादी सिद्धांत स्पष्ट करा.
- ब) आरोग्याशी संबंधित अधिकारांची चर्चा करा.
- क) भारतातील आदिवासींच्या अधिकारांचे परीक्षण करा.
- ड) भारतीय राज्यघटनेत पर्यावरणासंबंधी केलेल्या तरतूदी कोणत्या?

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा.

[20]

- अ) सामाजिक न्यायाचा इतिहास
- ब) बालकांचे अधिकार
- क) कैद्यांचे अधिकार
- ड) संघटित क्षेत्रातील अधिकार
- इ) अल्पसंख्याकांचे घटनात्मक अधिकार
- फ) मानवी हक्कांचा जागतिक जाहिरनामा

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3109

[Total No. of Pages : 4

[4907]-408

M.A. (Semester - IV)

SOCIOLOGY

Sociology of Crime

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) Explain the meaning and types of alternative imprisonment.
- b) Examine the features and causes of white collar crime in India.

Q2) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) Define crime. Discuss the characteristics and types of crime.
- b) Elucidate the views of classical school on crime.

Q3) Answer any one of the following questions within 250 words each. **[20]**

- a) Discuss lombroso's organic deficiency theory.
- b) Describe the features of organized crime.
- c) Explain the changing nature of cyber crimes in India.
- d) Elucidate the problems of prisons.

P.T.O.

Q4) Write short notes on any four of the following within 100 words each. **[20]**

- a) Correction
- b) Characteristics of terrorism
- c) Eve-teasing
- d) Domestic violence
- e) Victimological perspective
- f) Punishment

Total No. of Questions : 4]

P3109

[4907]-408

M.A. (Semester - IV)

SOCIOLOGY

Sociology of Crime

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]
- अ) पर्यायी तुरुंगवासाचा अर्थ आणि प्रकार स्पष्ट करा.
ब) भारतातील पांढरपेशीय गुन्ह्यांची वैशिष्ट्ये आणि कारणांचे परिक्षण करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]
- अ) गुन्ह्याची व्याख्या लिहा. गुन्ह्यांची वैशिष्ट्ये आणि प्रकारांची चर्चा करा.
ब) गुन्ह्यांच्या अभिजात संप्रदाया विषयीचे विचार विशद करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांचे प्रत्येकी 250 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]
- अ) लॉब्रोसोच्या जैविक न्यूनता सिध्दांताची चर्चा करा.
ब) संघटीत गुन्ह्यांची वैशिष्ट्यांचे वर्णन करा.
क) भारतातील संगणकीय गुन्ह्यांचे बदलते स्वरूप स्पष्ट करा.
ड) तुरुंगातील विविध समस्या विशद करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टीपा लिहा.

[20]

- अ) सुधारणा
- ब) दहशतवादाची वैशिष्ट्ये
- क) महिलांची छेड-छाड
- ड) कौटुंबिक-हिसांचार
- इ) बळीशास्त्रीय दृष्टिकोन
- फ) शिक्षा

